

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษารูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธ เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออก ตามวัตถุประสงค์ ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ

๒. ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

๓. องค์ความรู้จากการวิจัย

การแสดงผลข้อมูลการวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยมีดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน ดังนี้ ดังนี้ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ จำนวน ๕ คน และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน จำนวน ๑๓ คน โดยหลักเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาถึง การได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

๕.๑.๑ จากวัตถุประสงค์ที่ว่า “เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี”

การจัดการชุมชนในประเด็นปัญหาต่างๆ ในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน เกี่ยวกับการนำเอาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ร่วมกันในการนำเสนอปัญหา หาวิธีแก้โดยชุมชนเอง เกี่ยวกับ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมและศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ถ้าทุกคนร่วมมือร่วมใจ ชุมชนก็จะยั่งยืน

การจัดการชุมชนวิถีพุทธ มีพื้นฐานของดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น การเคารพนับถือผู้ใหญ่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน มีกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญๆ มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่จากการใช้ “ทุนของชุมชน” คนชุมชนเดียวกันมีจิตสำนึกร่วมกัน มีการส่งเสริมกิจกรรมของท้องถิ่น มีศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจชุมชน มีตัวแทนของชุมชน ในการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ชุมชนมีพื้นฐานและโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่รากฐานอย่างเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกันอย่างเครือญาติและภายใต้กฎจารีตประเพณีเดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงอาจเป็นฐานในการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาคได้อย่างยั่งยืนเพราะฐานทางสังคมแข็งแกร่ง โดยนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบการดำเนินไปพร้อมๆ กับการพัฒนา มาสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยชุมชน การค้าของภาครัฐและเอกชน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่ผลิตเพื่อความพออยู่พอกินให้มุ่งไปที่การผลิตเพื่อการค้ามากขึ้นโดยไม่คำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการและความเข้าใจของชุมชน หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นจะคอยเป็นพี่เลี้ยงและไปด้วยกันกับชาวชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมบำรุงพระพุทธศาสนา กิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมปีใหม่ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เป็นต้น

สภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ด้านสังคม ชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความเคารพผู้อาวุโสท้องถิ่น ปรารถนาชาวบ้าน โดยมีวัดเป็นสถานที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างค่านิยมในเรื่องคุณ ความดีเพื่อควบคุมความประพฤติของคนในชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้ชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำลำธาร

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ประชาชนในชุมชน มีการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมจากทำกิจกรรม ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ทำให้เกิดพลังชุมชน รักและศรัทธาในวัฒนธรรม และถิ่นกำเนิด ภูมิใจในท้องถิ่นและร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่น

๕.๑.๒ จากวัตถุประสงค์ที่ว่า “เพื่อศึกษาการบูรณาการระหว่างแนวคิด เกี่ยวกับการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ” สรุปจากผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก ในแต่ละด้านดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำ นำ หลักภูมิคุ้มกันมีกัตถประโยชน์ คือหลักหัวใจเศรษฐกิจ มาบูรณาการ เศรษฐกิจ คนในชุมชน ขยันหาทรัพย์รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาคารชุมชน หาความรู้จากเลือกปราชญ์ รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในด้าน เศรษฐกิจ การขยันประกอบอาชีพ หาอาชีพเสริมในชุมชน นอกจากพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ยังสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สามารถสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้กับชุมชนได้

ด้านสังคม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมาบูรณาการ สรุปได้ว่า สังคมปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย มีการปกครองกันโดยการรักษาศีล การมีศีล ในการอยู่ร่วมกัน โดยไม่ต้องใช้กฎหมายในการบังคับให้อยู่ร่วมกันได้ การรักษากายใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักอวาสสัปปายะมาบูรณาการ สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในชุมชน น่ารื่นรมย์ เหมาะกับธรรมชาติ และวิถีชีวิต อยู่อย่างพอเพียงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนพึงป่า ป่าพึงคน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้เรามอง สบายตา สภาพแวดล้อมดี

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหัตถุธรรมบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้ชุมชนมีศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจร่วมกัน ในชุมชนเดียวกันรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ได้ ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมตามประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

๕.๑.๓ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ที่ว่า จากวัตถุประสงค์ที่ว่า “เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี”

พบว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยหลักชุมชนดี เพราะคนมีศีล มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชน รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ชยันในการหาและรักษาทรัพย์ อยู่อย่างปลอดภัย ชุมชนปลอดภัย เป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันความรู้ ถ่ายทอดขนบธรรมประเพณีศิลปวัฒนธรรม ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน สภาพแวดล้อมดี ธรรมชาติปลอดภัย อากาศดี น้ำสะอาด ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอธิบายได้ ตาม “SILA Model” ดังนี้

S = Safety อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมาบูรณาการชุมชน ให้เป็นชุมชนศีล ๕ ปลอดภัยจากขโมย ปลอดภัยจากยาเสพติด ทำดี พุดมีวินัย

I = Intergrate อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักหัวใจเศรษฐกิจมาบูรณาการ เศรษฐกิจ ส่งเสริมคนในชุมชนให้ขยันหาทรัพย์ รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาคารชุมชน หาความรู้เพิ่มมูลค่าในตนจากปราชญ์ชุมชน รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

L = Landscape อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักอวาสสัปปายะมาบูรณาการทรัพยากรและธรรมชาติในชุมชน ให้สัปปายะ น่ายู่ ช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เจริญตาน่ายู่ ต้นไม้อุดม แหล่งน้ำดี อากาศสดชื่น และช่วยกันอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

A = Aid อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหวัตถุธรรมบูรณาการ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้คนชุมชนมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจร่วมใจกัน ในชุมชนเดียวกันรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีจิตอาสาพร้อมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

เป็นการส่งเสริมให้ ประชาชน ผู้นำชุมชน เข้าร่วมประชุม เป็นการยอมรับ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความมั่นคงช่วยเหลือท้องถิ่นตนเองได้อย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมการปกครองตามรัฐธรรมนูญการปกครองปี ๒๕๕๐ ทำให้สามารถรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จุดมุ่งหมายของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้นำชุมชนก็เข้าใจกระบวนการทำงาน ในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมชุมชน ทำให้มีการวางแผน นโยบายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมีหลักการวิธีการที่ดีมีความยุติธรรม มีการวางแผนพัฒนา มีการส่งเสริมความรู้ให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหา ในเรื่องการศึกษา ปัญหายาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชน งบประมาณที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้ อภิปรายได้ว่า องค์กรใดก็ตามที่หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ทำให้องค์กรนั้นไม่เสื่อม เพราะทุกส่วนขององค์กรได้แสดงออกถึงความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนาคัจตุ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ” พบว่า การส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนโดยนำหลักการบริหารนิยธรรมมาบูรณาการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน ๕ ประเด็น ที่เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน คือ การให้การยอมรับ (Accept) การส่งเสริมต้องเริ่มต้นที่การให้การยอมรับการเป็นสมาชิกของชุมชน สังคม กลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ในการร่วมกันทำกิจกรรม เช่น กรุงเทพมหานครต้องยอมรับผู้นำชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และเป็นตัวแทนระหว่างกรุงเทพมหานครกับประชาชนในแต่ละชุมชน การให้ความสำคัญ (Importance) โดยการให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการชักนำชุมชน และร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา เพราะเป็นเจ้าของพื้นที่ รู้ปัญหาในชุมชนดี เพื่อเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาชุมชน และทุกคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การให้โอกาส (Opportunity) ให้โอกาสโดยการเข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือ หาแนวทางการดำเนินนโยบายของกรุงเทพมหานคร และ นำเสนอปัญหา สาเหตุของปัญหา ความต้องการของชุมชน การให้ความรู้ (Knowledge) กรุงเทพมหานครต้องให้ความรู้แก่ผู้นำ เพื่อส่งเสริมคนในชุมชนในเรื่องปัญหาและ

วิธีการแก้ไข โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้ามาให้ความรู้ เช่นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ก็ให้หน่วยงานสาธารณสุขขึ้นพื้นฐานมาอบรมให้ความรู้^๑

เป็นการส่งเสริมการจัดการตามแนววิถีพุทธในการตัดสินใจ โดยให้ความสำคัญกับชุมชน ในการเข้าร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน และการยอมรับมติ เกี่ยวกับการวางแผน กำหนดนโยบาย โครงการ กิจกรรม อย่างพร้อมเพรียงและได้รับรู้พร้อม ๆ กัน ทำให้สามารถรู้ถึงการดำเนินงาน จุดมุ่งหมาย แนวนโยบาย แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของชุมชนร่วมกัน อภิปรายได้ว่า การทำกิจกรรมอะไรพร้อม ๆ ทำ ให้ชุมชนเกิดความเป็นเอกภาพ ลดปัญหาความไม่เสมอภาคในการปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบความสำเร็จได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ๒๕๕๐ ที่ต้องการกระจายอำนาจ และเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กระจายอำนาจโดยให้ประชาชนได้ร่วมในการออกสิทธิ มีเสียงเลือกตั้งที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รักษา สุตเส้นผม** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ” พบว่า หลักอุปถัมภ์ธรรม มาใช้กับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม ซึ่งเป็นการนำความเจริญมาสู่หมู่คณะ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพกฎกติกาของส่วนรวมซึ่งเป็นธรรมที่ใช้ในการปกครอง ป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมในหมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับผู้นำ ผู้บริหารบ้านเมือง รวมทั้งสามารถนำมาใช้ กับการบริหารงานในส่วนท้องถิ่นได้ หากนำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความสำเร็จในการกระจายอำนาจ สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้^๒

เป็นการ กำหนดหรือบัญญัติสิ่งอะไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการบริหารหรือการบัญญัติกฎหมายระเบียบต่าง ๆ จะต้องศึกษาอย่างละเอียดถึงการจะเปลี่ยนแปลง หรือบัญญัติสิ่งใดออกมา ทำให้สามารถรู้ถึงความแตกต่างของบริบทแต่ละชุมชน อภิปรายได้ว่า การอยู่ร่วมกันในชุมชนจะต้องเคารพและยอมรับกฎกติกาของสังคมในการอยู่ร่วมกัน ไม่ทำให้เกิดความเสื่อมเลย และในการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐ เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นไปด้วยกัน และความคิดของประชาชนในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี** ได้วิจัยเรื่อง “บูรณา

^๑กาญจนา คำจตุ, “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕

^๒รักษา สุตเส้นผม, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕

การดำเนินงานตามแนวอธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ”
ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริการสาธารณะมาบูรณาการด้วยหลักอธิปไตยข้อที่ว่าด้วย หมั่น
ประชุมกันเนืองนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเล็กประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติไว้ มาใช้ในการดำเนินงานทำให้มีการวางแผนงานที่ดีมีระบบในการ
ดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะ ตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น ลดภาวะความเสียหาย เสียเวลา ความ
สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทำให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประชาชน
ได้รับความพึงพอใจ^๓

การพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืนและชุมชนต้องเข้มแข็งนั้น การเสนอแนะของหน่วยงานต่าง ๆ
เป็นสิ่งอันควรฟัง การเคารพผู้รู้หรือวิญญูชนที่ได้บัญญัติในเรื่องต่าง ๆ การเคารพนับถือการอ่อนน้อม
ถ่อมตนกับทุกคนในองค์กรเป็น สิ่งที่สำคัญ การเคารพกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือกติกา หรือผู้รู้ในองค์กร
หรือในสังคมนั้น การอยู่ร่วมกันในชุมชน ทุกคนต้องเคารพกฎกติกาของชุมชน อภิปรายได้ว่า ถ้าทุก
คนเคารพกฎเกณฑ์ กติกาของชุมชน ไม่จำเป็นต้องใช้กฎหมายควบคุมสังคมก็สงบสุขได้ โดยไม่ใช้
กฎหมายบังคับ การให้การเคารพที่ควรเคารพ ในการร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน ต้องเชื่อมั่น
ผู้นำชุมชน ชุมชนไหนที่มี ปราชญ์ชุมชน ความสามารถและเป็นตัวอย่างที่สามารถนำพาชุมชนไปสู่
ความยั่งยืนของคนในชุมชน ถ้าทุกคนในสังคมอยู่อย่างเคารพซึ่งกันและกัน สังคมนั้นจะไม่เกิดความ
เสื่อม มีแต่ความเจริญอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า ได้วิจัยเรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการบริหารงานตุลาการที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง ” ผลการวิจัยพบว่า
รูปแบบในการบริหารงานตุลาการตามหลักอธิปไตยของด้านตุลาการลุ่มน้ำโขงว่าการนำหลัก
อธิปไตย ๗ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์
โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการ
จัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะของแต่ละฝ่าย ทุกขั้นตอนในกระบวนการ
ของการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วย ร่วมกันการวางแผน ร่วมกันการจัดองค์กร การนำ การสั่งการ
และการตรวจสอบควบคุมต้องยึดหลัก เคารพผู้ใหญ่ผู้เป็นประธาน ไม่รื้อทั้งกฎ ระเบียบที่ตั้งมา ดำรง
รักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันด้วย
ความสมัครใจ จริตใจ และมุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่จุดหมายตามวัตถุประสงค์^๔

ในทางกฎหมายมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทุก
คนมีสิทธิเสนอ รับฟัง แสดงความคิดเห็น การเคารพสิทธิซึ่งกันและกันของคนในชุมชน การยอมรับ
กฎเกณฑ์จากการลงประชามติหรือการทำประชามติของชุมชน ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของชุมชนนั้นๆ

^๓ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี “บูรณาการการดำเนินงานตามแนวอธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๔ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานตุลาการที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นลุ่มน้ำ
โขง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

และสตรีก็ได้รับการยกย่องเช่นกัน มีสิทธิ์มีเสียงในการเสนอแนะหรือร่วมออกกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นต้น หรือการแบ่งหน้าที่กันทำในชุมชน ทุกคนก็เคารพการตัดสินใจกัน อภิปรายได้ว่า การรักษาภูมิตกของหมู่คณะ จะทำให้ไม่เกิดความเสื่อมในหมู่คณะนั้นเลย เช่นเดียวกับชุมชน ถ้าคนในชุมชน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้สังคมนั้นมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาในทุกมิติของการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คำจตุ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ” ผลการวิจัยพบว่า การให้การยอมรับ (Accept) การส่งเสริมต้องเริ่มต้นที่การให้การยอมรับการเป็นสมาชิกของชุมชน สังคม กลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ใน การร่วมกันทำกิจกรรม เช่น กรุงเทพมหานครต้องยอมรับผู้นำชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และเป็นตัวแทนระหว่างกรุงเทพมหานครกับประชาชนในแต่ละชุมชน การให้ความสำคัญ (Importance) โดยการให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการชักนำชุมชน และร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา เพราะเป็นเจ้าของพื้นที่ รู้ปัญหาในชุมชนดี เพื่อเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาชุมชน และทุกคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การให้โอกาส (Opportunity) ให้โอกาสโดยการเข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือ หาแนวทางการดำเนินนโยบายของ กรุงเทพมหานคร แลนำเสนอปัญหา สาเหตุของปัญหา ความต้องการของชุมชน^๕

การให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ปุชนียสถาน เช่น วัดวาอาราม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน ทุกคนใน ชุมชน ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชนเหล่านั้น อภิปรายได้ว่าการนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ในการ จัดการชุมชน การส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสำนึกหวงแหน โบราณวัตถุปุชนียสถาน เช่น วัดวาอาราม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน ทุกคนในชุมชน ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชนเหล่านั้น เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ในการจัดการชุมชน ให้เป็นจุดเด่นของชุมชน ซึ่งสามารถส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะแต่ละชุมชน ทำให้เกิดเศรษฐกิจในชุมชน สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมชญา ชนวงค์ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานทุนทางสังคม ” ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธศาสนาที่เป็นบ่อเกิดความเชื่อและประเพณีเฉพาะถิ่นที่สร้างอัตลักษณ์ของตนที่เติมเต็มทุนชีวิตให้สมบูรณ์ สถาบันครอบครัวที่เคยเข้มแข็งอ่อนแอลง สถาบันศาสนาที่เป็นแกนของชุมชนปัจจุบันไม่ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน สถาบันการเมืองการปกครองเดิมปกครองด้วยธรรมและมีธรรมาภิบาลปัจจุบันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สังคมดอนสักเดิมมีรูปแบบชิงสားที่เป็น

^๕กาญจนา คำจตุ, “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕

คุณค่าเกี่ยวกับความไว้วางใจ ความสามัคคี การให้และแบ่งปัน การต่างตอบแทน การเอื้ออาทร ค่านิยม การแลกเปลี่ยนและบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม ในรูปแบบเชิงโครงสร้างมีกลุ่มและเครือข่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการฟื้นฟู^๖

การส่งเสริมให้ชุมชนกับวัด ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั่วไปในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการเคารพความอาวุโสของคนในท้องถิ่น หรือการยอมรับคนที่มีความรู้ความสามารถ ประชาชนชุมชน หรือการร่วมกันส่งเสริมพระพุทธศาสนา กิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน อภิปรายได้ว่า การให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนกับวัด ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั่วไปในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีของเยาวชนและคนในชุมชนร่วมกัน วัดเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน เป็นการรักษาซึ่งวัฒนธรรมที่ดีงาม ที่วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน เกิดความร่วมมือกัน ทำให้สังคม ชุมชน ไม่เกิดความเสื่อมเลย ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ถ้าหากชุมชนเข้มแข็งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เจริญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดวงพร สมสมัย และคณะ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ๔: กรณีศึกษา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความขยันมาก แต่ไม่สามารถรักษาทรัพย์และใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ประชาชนร้อยละ ๔๙.๗๐ มีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายและต้องกู้เงิน ประชาชนไม่นิยมจดบันทึกรายรับรายจ่าย หลังจากการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปใช้ ประชาชนมีหลักธรรม ๔ ด้านเพิ่มขึ้น คือ ขยันหา รักษาทรัพย์ คบคนดีเป็นมิตร และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารงานสุลการที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการบริหารงานสุลการตามหลักการบริหารนิยธรรมของด้านสุลการลุ่มน้ำโขง พบว่าการนำหลักการบริหารนิยธรรม ๗ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะของแต่ละฝ่าย ทุกขั้นตอนในกระบวนการของการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วย ร่วมกันการวางแผน ร่วมกันการจัดองค์กร การนำ การสั่งการและการตรวจสอบควบคุมต้องยึดหลัก เคารพผู้ใหญ่ผู้เป็นประธาน ไม่รู้ทั้งกฎระเบียบที่ดีงาม อารังรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันด้วยความสมัครใจ จริ่งใจ และมุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่จุดหมาย

^๖เปรมชญา ชนวงค์ และคณะ , “การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนเพื่อการพัฒนาตนเองบนฐานทุนทางสังคม”, รายงานการวิจัย, (สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๓).

^๗ดวงพร สมสมัย และคณะ, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ๔: กรณีศึกษา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (SDU Research Journal Humanities and Social Sciences) ISSN 1905 2847 กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๑: ๔๐๘.

ตามวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์จากการบริหารให้พัฒนางานบุคลากรในท้องถิ่นลุ่มน้ำโขงให้พัฒนา
ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น^๕

๕.๒.๒ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

พบว่า รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรการ
ปกครองส่วนท้องถิ่น มีแนวคิดพื้นฐาน เกี่ยวกับ หลักการ จัดการ ชุมชน และ การพัฒนาชุมชน เพื่อ
ปรับตัวให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญของการ
จัดการชุมชนท้องถิ่น สามารถรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ที่มุ่งหวังให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพา
ตนเองได้ โดยยึดหลัก ๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมที่ว่า ประชาชน
ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจวางแผนงาน การปฏิบัติการและร่วมบำรุงรักษา ๒) การ
ช่วยเหลือตนเอง เป็นแนวทางในการ จัดการพัฒนาที่เป็นหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้
ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐคอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ในส่วนที่เกินขีด
ความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ๓) การจัดการกับความคิดริเริ่ม
ของประชาชน ในการทำงานกับ ชุมชน ต้องยึดหลักการที่ว่า ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนใน
ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้วิธีแห่งประชาธิปไตย และหาโอกาสกระตุ้นให้การศึกษา ให้ประชาชนเกิด
ความคิด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็น ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล ๔) ความ
ต้องการของชุมชน ต้องให้ประชาชน และองค์กรประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการ
ของท้องถิ่นเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างงานเป็นของประชาชน และจะช่วยกันดูแลรักษาต่อไป ๕)
การศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชน ถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่
ประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น โดยการ การให้การศึกษา ตามรัฐธรรมนูญการ
ปกครอง ๒๕๕๐ ที่ต้องการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งสอดคล้อง
กับงานวิจัยของ รักษา สุตเส้นผม ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการกระจายอำนาจสู่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ” พบว่า หลักการบริหาร
ธรรม มาใช้กับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ให้เกิดความ
เจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม ซึ่งเป็นการนำความเจริญมาสู่หมู่คณะ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความ
รับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพกฎกติกาของส่วนรวมซึ่งเป็นธรรมที่ใช้ในการปกครอง ป้องกันไม่ให้เกิด
ความเสื่อมในหมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับผู้นำ ผู้บริหารบ้านเมือง รวมทั้งสามารถนำมาใช้

^๕ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคลากรที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นลุ่มน้ำ
โขง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์มหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

กับการบริหารงานในส่วนท้องถิ่นได้ หากนำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความสำเร็จในการกระจายอำนาจ สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้^๙

ด้านเศรษฐกิจ อภิปรายได้ว่า การ พัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ต้องเปิดโอกาสให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สามารถสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้กับชุมชนได้ เพื่อส่งเสริมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยใช้ “ทุนของชุมชน” สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า พวกเราจะผลิตอะไรได้บ้างตามศักยภาพและทุนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่เราจะผลิตกันอย่างไร โดยที่ชุมชนสามารถ **คิดเอง ทำเอง** ได้เอง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควรมีเป้าหมายสำคัญที่การพัฒนาขีดความสามารถของคน ครอบครัว และชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในชุมชนมีการวางแผนโดยให้ประชาชนร่วมกันวางแผนชุมชน ว่าชุมชนเรามีกิจกรรมอะไรที่น่าจะส่งเสริมร่วมกันคิดร่วมกันทำ ใครที่มีความรู้ความสามารถในด้านใดก็มาร่วมกันถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชนและสามารถสร้างเป็นเครือข่ายได้ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการ สร้างเวทีการเรียนรู้ วิเคราะห์ศักยภาพในขีดความสามารถ การวางแผนพัฒนาตามแนวทาง การรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยี สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน มีหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จัดทำระบบการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร สู่สังคมภายนอก เป็นการพัฒนาที่แท้ต้องเริ่มจากระดับฐาน จึงสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิทยา จันทรแดง** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ” ผลการวิจัยพบว่า ๑) นโยบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน ๒) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการชุมชนการประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน ๓) การบริหารจัดการชุมชน แบบ การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน ๒) ระบบสนับสนุน

^๙รักษา สุตเส้นผม, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕)

ชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง^{๑๐}

ด้าน สังคม อภิปรายได้ว่า ชุมชน มีการประชุมในหมู่บ้านทุกเดือน เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกัน โดยให้ความเคารพผู้อาวุโสท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นสังคมชนบทที่ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของเศรษฐกิจ เป็นทั้งหน่วยการผลิตและหน่วยบริโภค สิ่งของเครื่องใช้และอาหารจะผลิตขึ้นใช้เอง และยังมีภาระหน้าที่อื่นๆ เช่น ถ่ายทอดความรู้ทาง อาชีพ อบรมสั่งสอนเรื่องคุณธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่าง แน่นแฟ้น ข้าวลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมชญา ชนะวงศ์ และคณะ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนชนบทเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานทุนทางสังคม” ผลการวิจัยพบว่า สังคมวัฒนธรรม ชุมชนมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดของชุมชน วัฒนธรรมความเชื่อประเพณีที่เป็นทุนทางสังคมทั้งใน ด้านการทำมาหากินและการประกอบอาชีพ ทุนวัฒนธรรมมีพื้นฐานจากพระพุทธศาสนาที่เป็นบ่อเกิด ความเชื่อและประเพณีเฉพาะถิ่นที่สร้างอัตลักษณ์ของคนที่เต็มเต็มทุนชีวิตให้สมบูรณ์ สถาบันศาสนา ที่เป็นแกนของชุมชนปัจจุบันไม่ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนมีกลุ่มและเครือข่ายในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนและการฟื้นฟู^{๑๑}

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อภิปรายได้ว่า ชุมชนชนบท มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการ ใช้อย่างฉลาด ใช้อย่างประหยัดเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด หรือใช้ตามความจำเป็น ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย และไม่เกิดการสูญเสียเปล่า หรือเกิดการสูญเสียเปล่าอย่างน้อยที่สุด ด การสนับสนุนให้ชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการแก้ปัญหาที่ ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ แม่น้ำ ลำธาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมบูรณ์ ธรรมลังกา** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานใน จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิต มีการ รวมกลุ่มเพื่อการผลิต การจำหน่ายผลผลิตเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีอาทิเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้าน ผู้นำชุมชน การเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปรับตัวกับการ เปลี่ยนแปลง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัยสำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่างๆเหล่านี้มากำหนด

^{๑๐}วิทยา จันทรแดง, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๕).

^{๑๑}เปรมชญา ชนะวงศ์ และคณะ , “การพัฒนาศักยภาพชุมชนชนบทเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานทุนทางสังคม”, **รายงานการวิจัย**, (สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๓).

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด^{๑๒}

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม อภิปรายได้ว่า ชุมชนมีพื้นฐานและโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่รากฐานอย่างเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกันอย่างเครือญาติและภายใต้กฎจารีตประเพณีเดียวกัน การจัดการกิจกรรมตามประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มรดกทางปัญญาของชุมชน ที่ทุกคนต้องร่วมอนุรักษ์เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่งดงามและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนยังคงอยู่ไปชั่วลูกหลาน สามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน ที่ทุกคนต้องอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ธรรมลังกา ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย ” ผลการวิจัยพบว่า ด้านวัฒนธรรมชุมชน มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และทางด้านเศรษฐกิจ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิต มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การจำหน่ายผลผลิตเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัยสำคัญคือกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน^{๑๓}

๕.๒.๓ องค์ความรู้ “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มี ผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี” ที่ได้จากการวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยหลักชุมชนดีเพราะคนมีศีล มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชน รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ขยันในการหาและรักษาทรัพย์ อยู่อย่างปลอดภัย ชุมชนปลอดภัยเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันความรู้ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมศิลปวัฒนธรรม ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน สภาพแวดล้อมดี ธรรมชาติ

^{๑๒} สมบูรณ์ ธรรมลังกา, “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย ”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต , (สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๕).

^{๑๓} สมบูรณ์ ธรรมลังกา, “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย ”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต , (สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๕).

ปลอดภัย อากาศดี น้ำสะอาด ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอธิบายได้ ตาม “SILA Model” ดังนี้

S = Safety การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมาบูรณาการสังคมให้ปลอดภัย ปลอดภัยในชุมชน คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย อภิปรายได้ว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พัฒนสรณ์ เกียรติฤทธิคุณ** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจ กรุงเทพมหานคร ” พบว่า ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดระเบียบ จัดระเบียบตามนโยบายของ กรุงเทพมหานครในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทั่วไปที่ใช้ทางเท้า ให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎลดปัญหาทางอ้อม ซึ่งนโยบายของกรุงเทพมหานครมีความชัดเจนในการใช้พื้นที่สาธารณะด้านการดูแลความปลอดภัย เป็นการเสริมกำลังตำรวจโดยการออกตรวจพื้นที่ การดูแลความปลอดภัยในลักษณะงานบริการและอำนวยความสะดวก ซึ่งต้องเสี่ยงภัยกับเหตุร้ายในการออกตรวจพื้นที่ทั้งในเวลากลางวันและเวลากลางคืน ด้านการดูแลด้านการจราจร การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร เจ้าหน้าที่เทศกิจเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานจราจร ไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานจราจร เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติงานจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะไม่มีกฎหมายรองรับในการปฏิบัติหน้าที่และควรจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ด้านการดูแลการท่องเที่ยว เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการดูแลความปลอดภัยและการจัดระเบียบไปพร้อม ๆ กัน ด้านภารกิจพิเศษอื่นๆ เป็นกำลังเสริมและช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ดับเพลิง หน่วยกู้ชีพ การไฟฟ้า การประปา เป็นต้น มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การบูรณาการหลักศีลในการจัดระเบียบ รองลงมาได้แก่ การบูรณาการหลักขันติในการดูแลความปลอดภัย การบูรณาการหลักปิยวาจาในการดูแลการท่องเที่ยว การบูรณาการหลักอหิงสาในการดูแลภารกิจพิเศษอื่น ๆ และน้อยที่สุด คือ การบูรณาการ หลักเมตตาในการดูแลการจราจร ตามลำดับ ศีล หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา ใจ ในการ ปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการจัดระเบียบเมือง ให้ทุกคนสามารถใช้ที่สาธารณะร่วมกันอย่างปลอดภัย โดยการควบคุมภายในตนของเจ้าหน้าที่ (Internal) เช่น การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่เทศกิจมีหลักสูตรการเข้าร่วมการอบรมคุณธรรมร่วมกับ มจร. และในการปฏิบัติตนกับบุคคลทั่ว ๆ ไป (General)

I = Intergrate การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักหัวใจเศรษฐกิจมาบูรณาการเศรษฐกิจ คนในชุมชน ขยันหาทรัพย์รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้ โดยการมีธนาการชุมชน หาความรู้จากเลือกปราชญ์ รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อภิปรายได้ว่า ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของชุมชน โปร่งใสสร้างความไว้วางใจให้กับสมาชิก ซึ่งทุกคนร่วมกันเสาะและคัดเลือก เพื่อเป็นผู้แทนใน

การบริหาร ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่นที่สามารถนำความเจริญมาสู่ชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อมร สุวรรณนิมิตร** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่” พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ลักษณะความน่าอยู่ในบริบทชุมชนชนบทอีสาน จำแนกได้ ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านกายภาพ -สุขภาพชุมชน ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านวิถีชุมชน และ ๔) ด้านผู้นำ -การจัดการชุมชน สถานการณ์ความน่าอยู่ของชุมชนอีสานในภาพรวม ด้านวิถีชีวิตชุมชนอยู่ใน ระดับปานกลาง ด้านผู้นำการจัดการชุมชนอยู่ในระดับสูงทำให้ข้อมูลย้อนกลับ การประเมินผล เป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่

L = Landscape การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักอวาสสัปปายะมาบูรณาการทรัพยากรและธรรมชาติในชุมชน ให้สัปปายะ น่าอยู่ ช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เจริญตาน่าอยู่ ต้นไม้ร่มเย็น แหล่งน้ำดี อากาศสดชื่น อภิปรายได้ว่า การจัดการทรัพยากรในชุมชน เป็นหน้าที่ที่คนในชุมชนต้องช่วยกันดูแลรักษาและอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา คำจตุ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ร่วมรักษาผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งเป็นผลจากการร่วมตั้งแต่กิจกรรม การตัดสินใจ ดำเนินการรับผลประโยชน์ และประเมินผล ไม่ให้เกิดความเสื่อม ในเรื่องของอนุรักษภาพแวดล้อม สิ่งที่ดีงามเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรม อาชีพเฉพาะชุมชน หรือบุคคลที่มีคุณประโยชน์ มีภูมิรู้ ในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน ให้ชุมชนเข้มแข็ง ทั้งในด้านการศึกษา ปัญหายาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาของชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองและบริหารจัดการได้โดยคนในชุมชน^{๑๔}

A = Aid การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหัตถุธรรมบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้สังคมมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจร่วมกัน ในชุมชนเดียวกันรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ได้ อภิปรายได้ว่า การประชุม เพื่อปรึกษาหารือ ค้นหาปัญหา /สาเหตุ แนวทางการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และด้านศาสนา ศิลปะ

^{๑๔}อมร สุวรรณนิมิตร , “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่”, **ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต** , สาขาพัฒนศาสตร์ , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น , ๒๕๕๖).

^{๑๕}กาญจนา คำจตุ, “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

และวัฒนธรรม ที่เป็นความต้องการของชุมชน เป็นกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน เพราะชุมชนต้องการจะให้พัฒนาอะไร แบบไหน อย่างไร ต้องผ่านความเห็นชอบหรือมติในที่ประชุม เพื่อร่วมกันรับผิดชอบในสิ่งที่ได้ร่วมกันกระทำ และเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ จากทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาของชุมชนสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานศุลกากรที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง ” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการของด่านศุลกากรในแถบลุ่มน้ำโขง มีการบริหารงานตามหน้าที่การบริหาร POSDCoRB มีการวางแผนงานยุทธศาสตร์ การจัดองค์กร มีการตรวจสอบ มีการควบคุม ประเมินผล โดยมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีหลักการบริหารจัดการกับหลักการบริหารนิยธรรม และนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบริหาร ซึ่งเป็นไปตามสภาพและบริบทขององค์กร มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ พัฒนาความร่วมมือ สามัคคี รวมตัวประสานความร่วมมือด้านการบริหารทั้งภายในและภายนอก สามารถพัฒนาไปสู่ระดับความเข้มแข็งในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบได้^{๒๖}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” การจัดการชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ แผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี โดยผู้วิจัยนำหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ประโยชน์ หลักศีล หลักอวาสสัปปายะ และหลักสังคหวัตถุ มาบูรณาการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น **ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ๔ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยร่วมกับตัวแทนชุมชนจาก ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหมู่บ้าน สถาบันการเงินของชุมชน โรงเรียน วัด ร่วมกันจัดทำแผนชุมชน โดยการศึกษา กิจกรรมที่โดดเด่นของแต่ละหมู่บ้าน /แต่ละชุมชน เพื่อรับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นเช่น อบต. อบจ. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สนับสนุนความรู้ งบประมาณ ในส่วนที่เกิณกำลังของชุมชน ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา ๓ ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า การจัดการชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างโอกาสให้เกิดความเท่าเทียม เห็นคุณค่าในตนเอง และร่วมมือกันพัฒนาชุมชนให้พัฒนาอย่างยั่งยืนตามตัวแบบ “SILA. Model” โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

- จัดให้มี ชุมชนศีล ๕ งดเหล้า หมดขโมย ให้ปลอดภัย ปลอดภัยอบายมุข คนในชุมชนคิดดี ทำดี พุดมีวินัย รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

^{๒๖}ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานศุลกากรที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

- ส่งเสริมคนในชุมชน ให้ขยันหาทรัพย์ โดยการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษา ทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาคารชุมชน ร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน
- โครงการรวมปราชญ์ชุมชน เป็นวิทยากรประจำโรงเรียน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
- กิจกรรม การรณรงค์การช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชน ทั้ง ต้นไม้ แหล่งน้ำดี และอากาศ
- กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมทำความสะอาดวัด ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

๑. ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม สร้างรายได้ของครัวเรือนภายในชุมชน โดยการหา จุดเด่นของแต่ละชุมชนแต่ละหมู่บ้าน ที่ร่วมกันเสนอแนะจากการประชุมรายเดือน
๒. ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อนำเสนอให้เป็น ยุทธศาสตร์และเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น
๓. ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นให้การช่วยเหลือในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
๔. หาแนวทางให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมด้านเงินทุน และ เทคโนโลยีที่ทันสมัย
๕. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชน /ท้องถิ่น จุดเด่นต่าง ๆ แหล่งสินค้าเฉพาะชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีที่น่าสนใจ
๖. หาแหล่งตลาดจำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นอาชีพเสริมของชุมชน เพื่อสร้างรายได้ และเป็นแหล่งเรียนรู้

ด้านสังคม

๑. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมตามประเพณีสำคัญต่าง ๆ ให้ทุกชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อ ส่วนรวมและร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น
๒. ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี มีสุขอนามัยที่สมบูรณ์ เพื่อการมีสุขภาพที่ดี ลดภาระการรักษาพยาบาล โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น กรม ส่งเสริมสุขภาพ สถานีอนามัยขั้นพื้นฐาน หรืออบรมอาสาสมัครเป็นตัวแทนกลุ่ม และจัดเวรออกเยี่ยม เยือนตามบ้านในการตรวจเบื้องต้น เช่น การวัดความดัน และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคตามฤดูกาล

๓. ส่งเสริมเรื่องการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบแก่ชุมชน เช่น การศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพเสริม การศึกษาดีทำให้การบริหารจัดการชุมชนง่ายต่อการพัฒนาท้องถิ่น และประเทศชาติ

๔. การจัดสวัสดิการชุมชนของคนในชุมชน ให้ทุกชุมชนในท้องถิ่นได้รับโอกาสในการเข้ารับการรักษาพยาบาลและตรวจ ดูแลสุขภาพอย่างทั่วถึงกัน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการรักษาสภาพแวดล้อม เช่นการให้คำแนะนำและแนวทางช่วยเหลือเกี่ยวกับการลดขยะที่ทำลายสภาพแวดล้อม

๒. ส่งเสริมการดูแลและช่วยกันรักษาแหล่งน้ำเพื่อการทำการเกษตรกรรม การบริโภค และอุปโภค

๓. ส่งเสริม การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ เป็นการช่วยลดปัญหา โดยการให้ความรู้ เช่น ส่งเสริมการทำปุ๋ยชีวภาพเป็นการลดค่าใช้จ่ายเรื่องค่าปุ๋ย ค่ายา

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๑. ส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชนในชุมชน /ท้องถิ่นมีส่วนร่วมอนุรักษ์และการบูรณะ ศาสนสถาน โบราณวัตถุ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

๒. สนับสนุนชุมชนให้จัดกิจกรรม ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดีงาม

๓. สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการทํานุบำรุงพระพุทธศาสนา หรือกิจกรรมพื้นบ้านอื่น ที่เป็นการส่งเสริมเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในชุมชน

๔. ส่งเสริมการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีของท้องถิ่น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการดังนี้

๑. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

๒. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

๓. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบประสิทธิภาพการจัดการชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่สนองต่อนโยบายมหภาคทางเศรษฐกิจ”